

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

เมื่อองค์การสหประชาชาติได้ประกาศการเริ่มทศวรรษแห่งการพัฒนาครั้งที่ 2 ขององค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ ดังนี้คือ (1) เพื่อบรรลุมาตรฐานการครองชีพขั้นต่ำสุดอันเหมาะสมแก่สภาพ (2) เพื่อธำรงรักษาความผาสุกของบุคคลที่จะได้กระตือรือร้นแล้วให้คงอยู่ต่อไป (3) เพื่อให้มีการกระจายผลประโยชน์สู่คนทั้งมวล (4) เพื่อให้มีการแบ่งสรรรายได้และความมั่งคั่งอย่างยุติธรรม (5) เพื่อให้มีสวัสดิภาพทางรายได้สูงขึ้น (6) เพื่อให้มีการขยายและปรับปรุงการศึกษา สุขภาพ โภชนาการ เคหสถานและสวัสดิการสังคม และ (7) เพื่อให้มีการบำรุงรักษาสีงแวดล้อม (อ้างถึงใน ฆนิตา รัชพลเมือง, 2532 : 75) ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวครอบคลุมทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ นอกจากนี้ยังได้เกิดความตระหนักว่าการที่จะไปสู่ วัตถุประสงค์ของกรรพัฒนาดังกล่าวได้นั้น ไม่ใช่ด้วยการวัดอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หรือด้วย ดัชนีใดแต่เพียงดัชนีเดียว การพัฒนาประกอบด้วยส่วนประกอบหลัก 2 ส่วน คือบุคคลและสภาพแวดล้อมทาง สังคมอันได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม อันเป็นที่ยอมรับกันว่าสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนา คือ ความต้องการพื้นฐานของบุคคล ซึ่งมีจุดสำคัญอยู่ที่การพัฒนาชีวิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งทางร่างกายและ จิตใจ รวมทั้งพัฒนาการสังคมของชีวิตมนุษย์

ในส่วนของประเทศไทย เป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศนับแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504 - 2509) เป็นต้นมาตลอด 3 ทศวรรษ เป็นการพัฒนามาบนพื้นฐานความคิดของทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) มาโดยตลอด เป้าหมายสำคัญอยู่ที่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างความเป็นรัฐชาติ และความทันสมัย (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2538:1) กล่าวคือ มีลักษณะที่เป็นการพัฒนาเพื่อเปลี่ยน โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ จากเศรษฐกิจบนพื้นฐานเกษตรกรรมเพื่ออยู่เพื่อกินไปเป็นการทำเกษตรกรรม เพื่อการส่งออกและเป็นประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุและมีผลต่อเนื่องให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและจิตใจอย่างมากด้วย กล่าวคือ

- ทางด้านวัตถุ ได้มีการนำวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการผลิตและการดำรง ชีวิตมากขึ้น

- ทางด้านสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสับสนในเรื่องของมโนทัศน์และค่านิยม มีความขัดแย้งระหว่างบทบาท หน้าที่ของบุคคลและสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อระบบโครงสร้าง และระบบประเพณีดั้งเดิมของสังคมไทยให้แปรเปลี่ยนไปด้วย

- ทางด้านจิตใจ คนไทยถอยห่างออกจากศรัทธาความเชื่อในศาสนธรรมซึ่งเคยใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดภาวะความเสื่อมทางศีลธรรมและจริยธรรมอย่างน่าวิตก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, มปป:203-204 : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2534:3)

ในขณะที่เดียวกันการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูงที่ผ่านมา ก่อให้เกิดความไม่สมดุลอยู่หลายด้าน ซึ่งเป็นอุปสรรคและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน และมีคุณภาพในระยะยาวต่อไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, มปป:3-6)

คณะกรรมการวางแผนพัฒนาชนบท ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ในคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2538:3) ได้สรุปสภาพการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จนถึงแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ไว้ว่า แม้ว่าการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมจะส่งผลกระทบต่อสภาพหมู่บ้านโดยทั่วไป รวมทั้งความสะดวกรสบายในการดำรงชีวิตตลอดจนคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ดีขึ้นอีกระดับหนึ่ง แต่หากพิจารณาในระดับพื้นที่และชุมชนจะพบสภาพข้อเท็จจริงหลายประการ เช่น

1. สังคมในชนบทเปลี่ยนไปในทางที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัวและชุมชน ตลอดจนวิถีความเป็นอยู่ เนื่องจากคนในชนบทไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ที่เกิดอย่างรวดเร็วและรุนแรง ผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน คือ ครอบครัวในชนบทขาดความอบอุ่น เนื่องจากการอพยพแรงงานเข้าสู่เมือง วัฒนธรรมที่ดิงามในห้องถิ่นเสื่อมถอยลง และความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและจริยธรรมมีมากขึ้น

2. ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้การบริหารจัดการของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหา ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงและไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน เนื่องจากยึดทิศทางและแผนการพัฒนาที่ส่วนราชการจัดทำขึ้นเป็นหลัก เป็นต้น

การพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นการพัฒนาแบบเอียงข้างเข้าเมือง เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ มากกว่าการกระจายรายได้และการพัฒนาชนบท ทำให้ชนบทเกิดล่มสลายทางเศรษฐกิจเช่นนี้ เป็นเหตุให้ชาวบ้านอยู่ไม่ได้ส่วนหนึ่งต้องเข้ามาทำงานทำในเมือง หรือไปทำงานต่างประเทศ เหลือไว้แต่คนเฒ่าคนแก่และเด็กเล็กในหมู่บ้านที่หมดความหวังในการพึ่งตนเอง ในขณะที่พ่อค้า นักอุตสาหกรรมและคนชั้นกลางร่ำรวยขึ้น ซึ่งจะเห็นว่า นอกจากชนบทไทยจะล่มสลายทางเศรษฐกิจแล้ว ยังเกิดการล่มสลายทางสังคมและวัฒนธรรมไปพร้อมกันด้วย (ประเวศ วะสี, 2535:15-17; เอกวิทย์ ณ ถลางและโกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2532) จะเห็นว่าการพัฒนาของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาที่ตั้งไว้ในประกาศการเริ่มทศวรรษแห่งการพัฒนา

ครั้งที่ 2 ขององค์การสหประชาชาติ ดังกล่าวข้างต้น ยังมีปัญหาอยู่มากโดยเฉพาะในชนบท ซึ่งการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความหายนะแก่ชาวชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ

นอกจากนั้นการปกครองประเทศโดยการรวมศูนย์อำนาจทุกแง่ทุกมุมไว้ที่ส่วนกลาง ทำให้ "วัฒนธรรมกรุงเทพฯ" หรือ "วัฒนธรรมเมืองหลวง" ซึ่งรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสานมีอิทธิพลแผ่กระจายครอบงำไปทั่วประเทศ ส่งผลให้ความเป็นตัวของตัวเอง และมีศักดิ์ศรี ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีมาแต่อดีต วัฒนธรรมชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านที่เคยพัฒนาขึ้นมาใช้ให้เหมาะสมแก่บริบทของแต่ละท้องถิ่น ถูกดูแคลนว่าโง่เขลา ป่าเถื่อน ไม่เท่าเทียมวัฒนธรรมจากเมืองกรุง ชาวบ้านในภูมิภาคได้รับอิทธิพลหลายรูปแบบ โดยเฉพาะทางการศึกษาและสื่อมวลชน ทำให้สูญเสียความภาคภูมิใจในพื้นที่วัฒนธรรมของตนเอง หมดความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดและรากแก้ววัฒนธรรมของตน ซึ่งเท่ากับได้สูญเสียจิตวิญญาณบนพื้นฐานที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ให้เป็นมรดกวัฒนธรรม คนจำนวนมากเหล่านี้เป็นมหาชนของประเทศ ที่มีสภาพไม่เป็นตัวของตัวเองอีกต่อไป แต่ได้รับเอาวัฒนธรรมส่วนกลางและโลกโดยปราศจากความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2534: 6-7)

จากสภาพการพัฒนาตามกระแสหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท ดังกล่าวข้างต้นนั้นถึงกรม แต่ เสรี พงศ์พิศ (2534) ยังมั่นใจและแสดงให้เห็นว่าคนไทยยังโชคดีอยู่ถึงแม้ว่ากระแสหลักแห่งการพัฒนาภายใต้กระบวนทรรศน์ วิทยาศาสตร์ยุคใหม่ แต่ถึงกระนั้น กระแสวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยก็ยังไม่ได้ถูกทำลายโดยสิ้นเชิง เพียงแต่ถูกรวบง่าไปส่วนหนึ่ง โครงสร้างชุมชนหมู่บ้านชนบทยังไม่แตกสลายจนหมดสิ้น แม้จะกระเทยกระเทือนและค่อย ๆ เปลี่ยนไปตามกระบวนกรปรับตัวเข้าสู่กระแสหลักแห่งการพัฒนาก็ตาม จึงต้องถือเป็นโชคดีที่สภาพการณ์ยังไม่สายเกินไปที่จะค้นหากระบวนทรรศน์ใหม่อันมีรากฐานอยู่บนกระบวนทรรศน์ดั้งเดิม แต่ปริวรรตตัวเองเข้าสู่กระบวนทรรศน์วิทยาศาสตร์ใหม่อย่างมีบูรณาการ และสามารถคงเอกลักษณ์ของตัวเองในสภาพการณ์ใหม่นี้ได้ต่อไป

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2536) ได้ชี้ให้เห็นว่าพลังของชาวบ้านผู้ยากไร้ในปัจจุบันไม่ได้อยู่ที่เศรษฐกิจ หากแต่อยู่ที่วัฒนธรรม หรือ "ทุนทางวัฒนธรรม" ซึ่งยังไม่ได้แตกสลายในโครงสร้างเดิมทั้งหมด ยังมีภูมิปัญญาและความรู้ที่ไม่เพียงเพื่อการอยู่รอดเท่านั้น หากแต่สามารถทำให้ชีวิตมีคุณภาพ มีคุณค่าและมีความสุขตามสมควร ซึ่งไม่เพียงแต่แสดงออกทางพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ หรือโดยคำสั่งสอนและการทำมาหากินแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่ได้มีการปรับ ประยุกต์ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยคงคุณค่าเดิมไว้เป็นการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนและกระทำแบบอย่าง ซึ่ง James C. Scott (1985) ได้สรุปไว้ว่าพลังทางวัฒนธรรมเป็น "อาวุธของคนยาก (weapon of the weak)" ที่มีประสิทธิภาพเพียงสิ่งเดียวที่เหลืออยู่ในชนบท ซึ่งสอดคล้องกับที่ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2537:63) ได้กล่าวไว้ว่า

“ยิ่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก้าวหน้ารวดเร็วมากขึ้นเท่าใดและมีความเป็นสากลมากขึ้นเท่าใด คนและชุมชนย่อยที่สุดยิ่งต้องรักษาเอกลักษณ์และความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ภาษาถิ่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยมของตนมากขึ้นเท่านั้น”

นักวิชาการและนักพัฒนาได้เห็นพ้องต้องกันว่าความเป็นชุมชนเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา ทั้งนี้ เพราะความเข้มแข็งของชุมชนจะแก้ปัญหาทุกชนิดและพัฒนาทุกอย่างพร้อมกันไปอย่างเป็นบูรณาการ และความเข้มแข็งของชุมชนนี้เป็นรากฐานของประชาสังคมหรือสังคมอารยะ (Civil Society) ที่ทุกคนมีความรัก ความเอื้ออาทรกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการทำงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนและสังคมร่วมกัน (ประเวศ วะสี, 2538:36-37, Horatio R.Morales. 1994:10, Tadashi Yamamoto. 1995:5) และยังเห็นว่าการพัฒนาชนบท และสังคมไม่อาจสำเร็จได้โดยการกระทำเป็นเรื่อง ๆ แยกกันไป แต่ต้องทำเชื่อมโยงอย่างมีบูรณาการพร้อมกัน โดยมีความเข้มแข็งของชุมชนเป็นตัวตั้งในการพัฒนา จนนักพัฒนาได้กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า “ความหวังใหม่ของคนไทยอยู่ที่ชุมชน” หรือ “ทางเลือกสังคมไทย:คำตอบอยู่ที่ชุมชน” หรือ “การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องสร้างพลังให้ชุมชนท้องถิ่น” เป็นต้น (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา,2537 , กวิน ชุตินา,2537 และเสน่ห์ จามริก,2531)

ถึงแม้ว่าความคิดเรื่องประชาสังคมจะเริ่มมานานแล้วในสังคมตะวันตก แต่ไม่เป็นที่กล่าวถึงกันมากนัก ในสังคมไทย ในแนวคิดปัจจุบัน ประเวศ วะสี (2539:29-30) ได้เสนอวัฒนธรรม 8 ประการเพื่อเคลื่อนมนุษยชาติออกจากสภาวะวิกฤต บนเส้นทางอย่างสันติวิธีหรือมีขมิ้นมาปฏิบัติ ไปสู่วัฒนธรรมใหญ่แห่งการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษย์ทั้งหมดและธรรมชาติทั้งหลายอย่างสันติ ซึ่งวัฒนธรรม 8 ประการนั้น ประเวศ วะสี ได้ให้ความสำคัญกับข้อ 8 การสร้างประชาคมบนเส้นทางสู่ประชาสังคมมาก โดยให้เหตุผลว่าการเคลื่อนมนุษยชาติออกจากสภาวะวิกฤตจะรอให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำสำเร็จไม่ ทุกฝ่ายในสังคมเช่นผู้นำชุมชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ สื่อมวลชน ฯลฯ ต้องเข้ามาร่วมมือกันในทุก ๆ ระดับทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระหว่างชาติ ความร่วมมือกันแบบนี้เรียกว่าประชาคม การร่วมมือกันทำงานต้องอาศัยความรัก การเรียนรู้ร่วมกันและความสามัคคี ความเป็นประชาคมจึงต้องใช้ธรรมะทุกข้อและเป็นการปฏิบัติที่ยิ่งใหญ่ สังคมที่ประชาชนมีการรวมตัวกันทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ให้มากเช่น กลุ่มชมรม สหกรณ์ มูลนิธิ ชุมชน เรียกว่าประชาสังคม ประชาสังคมที่เชื่อมโยงทั่วโลกคือกฎเกณฑ์ของการนำไปสู่วัตถุประสงค์ใหญ่ของมนุษยชาติ คือการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษย์ทั้งหมดและธรรมชาติทั้งหลายทั้งปวงอย่างได้คุณภาพ สันติและยั่งยืน

การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนทุกคน รวมทั้งองค์กรของรัฐและองค์กรของเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2529:4) ซึ่งประเทศไทยได้ดำเนินการตามหลักการข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายในปี่รณรงค์วัฒนธรรมไทย (พ.ศ.2537) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานวัฒนธรรมไว้ว่าต้องสนับสนุนการกระจายอำนาจและบทบาทในการ

ดำเนินงานวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้องค์กรชาวบ้านและบุคลากรในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญและเป็นเจ้าของในการดำเนินงานวัฒนธรรมในรูปแบบเครือข่ายเครือข่ายวิเทศวัฒนธรรม โดยที่หน่วยงานของรัฐจะทำหน้าที่เพียงกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานเท่านั้น เพราะรัฐบาลตระหนักดีว่าผู้ที่รู้เรื่องที่ดีที่สุดในเรื่องวัฒนธรรมคือคนในท้องถิ่น

ซึ่งเป็นผลให้เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดตั้งประชาคมทางวัฒนธรรมในระดับจังหวัดในรูปแบบของ "สภาวัฒนธรรมจังหวัด" ขึ้นเป็นแห่งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2537 เพื่อให้เป็นองค์กรกลางในการดำเนินงานวัฒนธรรมทั้งปวงของจังหวัดเชียงใหม่ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่, 2537) ซึ่งเป็นความพยายามของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ "ท้องถิ่น" ซึ่งก็ได้แก่ ส่วนราชการ องค์กร สถาบัน หน่วยงานและชุมชนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรทางศาสนา ได้เข้ามาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่เอง ซึ่งนับว่าเป็นความคิดและนวัตกรรมใหม่ที่ถือเป็นจุดเปลี่ยนในการดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างสำคัญยิ่ง จากเดิมที่การดำเนินงานวัฒนธรรมโดยเฉพาะในท้องถิ่น ถูกจำกัดอยู่เฉพาะในหน่วยงานราชการเท่านั้น มาเป็นการคืนอำนาจในการตัดสินใจดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น/จังหวัดให้กับหน่วยงาน องค์กร สถาบันและชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดนั้น ๆ โดยตรง และเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่เห็นชัดเจนว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ทำหน้าที่ 2 ลักษณะคือ การดำเนินงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ (ข้อ 2 และ 3) และการเป็นเวทีกลางที่จะให้เครือข่ายเครือข่ายวิเทศวัฒนธรรมได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และความคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด (ข้อ 1 และ 4) ซึ่งเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดโดยการกระบวนการพัฒนาประชาสังคมนั่นเอง

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดสกลนครขึ้น ด้วยหลักการวิธีการและวัตถุประสงค์ลักษณะเดียวกัน เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2538 และจากพื้นฐานหลักการสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมที่คืนการดำเนินงานวัฒนธรรมให้ท้องถิ่นที่ให้เครือข่ายเครือข่ายวิเทศวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ออกประกาศ เรื่องจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัด ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2538 โดยให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดประกอบด้วยองค์กรเครือข่ายเครือข่ายวิเทศวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในท้องถิ่นที่สามารถจำแนกได้เป็น 5 กลุ่ม ที่เรียกว่า "เบญจภาคี" คือ องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรธุรกิจ และองค์กรวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538:25-26) ซึ่งอาจสรุปได้ว่าในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้หน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่เรียกว่าเครือข่ายวิเทศวัฒนธรรมเบญจภาคีและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ให้ประสานการดำเนินงานกันอย่างกว้างขวางและเกิดพลังมากยิ่งขึ้นจึงกำหนดโครงสร้าง

ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดให้ประกอบด้วยสมาชิกจากเครือข่ายเครือข่ายเบญจภาคี และเมื่อพิจารณาจากหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดแล้วพบว่าหน้าที่ดำเนินงานวัฒนธรรมใน 2 ระดับ คือ ในระดับท้องถิ่น (ข้อ 5 และข้อ 8) และในระดับชาติ ซึ่งนอกจากจะเป็นผลจากการดำเนินงานในระดับท้องถิ่นแล้วยังกำหนดไว้ในหน้าที่ข้อ 6 และข้อ 7 ด้วย ส่วนในหน้าที่ข้อ 1, 2, 3 และ 4 นั้นล้วนเป็นหน้าที่ในการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อ 1 เป็นการพัฒนาประชาสังคมสำหรับการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดและขององค์กรดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้เข้มแข็งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาตินั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายเบญจภาคีในการดำเนินงานวัฒนธรรมในจังหวัดต่าง ๆ จัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดนั้น ครบทุกจังหวัด ตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม 2539 และได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์และหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดอย่างจริงจังมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2539 โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ ทั้งในด้านวิชาการ การบริหารและงบประมาณทั้งที่จัดสรรให้รายปี และการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด มีการนิเทศก์ และให้ข้อเสนอแนะเป็นประจำอย่างใกล้ชิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่และผู้บริหารระดับสูง โดยคาดหวังว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดนี้จะประชาสังคมในระดับจังหวัดที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันของทุกฝ่ายในจังหวัดที่จะมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิด ประสบการณ์ จนก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้และการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของชาติไปด้วยกัน ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและการยอมรับนับถือซึ่งกันและกันซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่มีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการทำงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของทุกคนในท้องถิ่นในจังหวัดและในสังคม

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้ทำหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ในแต่ละเขตการศึกษาที่รับผิดชอบ จากการนำเสนอผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดในปีงบประมาณ 2539 ในแต่ละเขตการศึกษาในเบื้องต้น ในการสัมมนาผู้บริหารงานวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค เมื่อวันที่ 23-25 พฤศจิกายน 2539 ณ จังหวัดลำปาง สามารถสรุปได้ว่า

1. การดำเนินงานโครงการและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดมีความหลากหลาย และกว้างขวางมากขึ้น ทั้งในเรื่องของจำนวนโครงการ คุณภาพของโครงการ กลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ การดำเนินงาน ผู้เข้าร่วมโครงการและอื่น ๆ

2. มีการระดมทรัพยากร (บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ) ที่ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดจากแหล่งต่าง ๆ ในท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งในส่วนของแหล่งทรัพยากรและจำนวนทรัพยากร

ซึ่งทำให้สามารถดำเนินงาน/โครงการและกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ซึ่งความสำเร็จที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ เป็นผลจากการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดขึ้นนั่นเอง แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของสภาวัฒนธรรมจังหวัดแล้วพบว่า ในทุกเขตการศึกษาจะพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้คือ

1. เรื่องสภาวัฒนธรรมจังหวัด เป็นเรื่องใหม่ในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจ ทำให้ยังมีปัญหาในการดำเนินงานอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

1.1 เครือข่ายญาติเบญจภาคีสมาชิก ไม่เข้าใจและคุ้นเคยกับการที่จะต้องมาร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานวัฒนธรรม ส่วนหนึ่งยังเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ที่ส่วนราชการ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นผู้ดำเนินการ

1.2 เครือข่ายเครือญาติเบญจภาคีสมาชิกส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคีและแต่ละองค์กร จึงให้ไม่สามารถประสานการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่

1.3 หน่วยงานราชการต่าง ๆ ยังไม่คุ้นเคยกับการกระจายอำนาจและการกระจายความรับผิดชอบให้ภาคเอกชนและประชาชนดำเนินการ ยังติดขัดอยู่กับการที่รัฐจะต้องรับผิดชอบอยู่เพียงลำพัง ทำให้มีปัญหาในการประสานงาน การร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ให้อำนาจแก่สภาวัฒนธรรมจังหวัด ในการจะพิจารณาและตัดสินใจดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้งบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติสนับสนุนให้ทุกจังหวัดดำเนินโครงการ กิจกรรมทางวัฒนธรรมตามที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดจะพิจารณาเห็นสมควรได้ มักจะมีปัญหาและติดขัดกับหน่วยงานที่เบิกจ่ายงบประมาณ

2. ความเข้าใจเรื่องงานวัฒนธรรม ยังเป็นปัญหาอยู่มากในเรื่องของการให้ความหมายและการกำหนดกิจกรรม จากเดิมที่เน้นเรื่องศิลปวัฒนธรรม ซึ่งงานจะอยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากรเป็นส่วนใหญ่ เมื่อมาขยายขอบข่ายงานเป็น สังคมวัฒนธรรม หรือชีวิตวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องและเป็นภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคน ทุกองค์กร ทุกสถาบัน ทุกหน่วยงาน ซึ่งเครือข่ายเครือญาติเบญจภาคีสมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจมากนัก ทำให้ยังเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

จากสภาพการณ์และเหตุผลความจำเป็นอย่างเร่งด่วนดังกล่าวโดยสังเขปข้างต้น จะเห็นว่าวิถีทาง ที่ จะแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมเพื่อออกจากภาวะวิกฤตของสังคม ซึ่งจะกระทำแยกย่อยเป็นส่วน ๆ ต่างคนต่างทำไม่ได้ จะต้องบูรณาการให้ทุกส่วนทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมกันคิด ร่วมมือกันทำงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมอย่างจริงจัง อันจะเป็นผลให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น มีความเป็นประชาสังคมมากขึ้น ซึ่งองค์ประกอบสำคัญคือ การเป็นทั้งกระบวนการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) (กฤตยา อาชวนิจกุล

และคณะ, 2542:27) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ได้รวมเอาภูมิธรรมภูมิปัญญาของชาวบ้านและการจัดการในชุมชนเข้าไว้ด้วยกันจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะต้องเริ่มจากการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนขึ้น และเมื่อศึกษาและพิจารณาแล้วเห็นว่ารูปแบบของประชาสังคม ซึ่งเป็นสังคมที่ทุกฝ่ายในสังคมจะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมร่วมกันด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและการเรียนรู้ร่วมกัน จะเป็นรูปแบบสังคมที่พึงประสงค์มากที่สุดในอนาคต และการส่งเสริมให้วัฒนธรรมซึ่งเป็น “ทุน” ที่มีประสิทธิภาพเพียงสิ่งเดียวที่ยังเหลืออยู่ในชนบทให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนและเป็นพลังในการพัฒนาประเทศให้สมดุลและยั่งยืน ที่ผนวกเข้ากับแนวคิดและวิธีการประชาสังคม ก็จะเป็นทางออกจากรักทุกข์ที่สำคัญของสังคมไทยและของมนุษยชาติทั้งหมด จากการศึกษาพบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้นในทุกจังหวัดนั้น เป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้กระบวนการประชาสังคมที่เปิดโอกาสให้เครือข่ายเครือข่ายทางวัฒนธรรมในลักษณะเบญจภาคีได้เข้าร่วมกันเรียนรู้เพื่อร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด แต่ด้วยเหตุที่เรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่และเป็นเรื่องที่สังคมไทยยังไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานมาก่อน และถึงแม้จะได้ดำเนินงานได้ประสพผลสำเร็จในระดับหนึ่งแล้ว แต่ยังมีปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินงานอยู่อีกมาก และประเด็นสำคัญคือ กระบวนการประชาสังคมมิใช่การเคลื่อนไหวเพื่อทำกิจกรรมอย่างเดียว (activism) แต่เป็นการทำงานเพื่อสังคมที่ต้องอาศัยแนวคิดและยุทธศาสตร์ จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องสร้างความรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเพื่อนำเสนอรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ได้และเพื่อให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพื่อผลในการพัฒนาสังคมที่สมดุลและยั่งยืนเพื่อประโยชน์สุขของสังคมไทยและมนุษยชาติ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยนี้ขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

2.2 เพื่อศึกษาความเป็นไปได้และปัจจัยเงื่อนไขในการประยุกต์ใช้รูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อนำเสนอรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับสภาวัฒนธรรมจังหวัดในฐานะที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาองค์กรดำเนินงานวัฒนธรรมท้องถิ่นและของจังหวัดให้เข้มแข็ง

3.2 การวิจัยครั้งนี้พัฒนารูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดขึ้นจากการศึกษาบทเรียนของสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม จำนวน 6 สภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยพิจารณาตามกลุ่มขนาดของจังหวัดตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนดไว้ โดยใช้จำนวนหมู่บ้านเป็นเกณฑ์ คือ จังหวัดขนาดเล็ก 2 จังหวัด คือ น่าน และนันทบุรี จังหวัดขนาดกลาง 2 จังหวัด คือ นครปฐม และสุโขทัย และจังหวัดขนาดใหญ่ 2 จังหวัด คือ เชียงราย และลพบุรี

3.3 เนื่องจากการดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดและคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้กำหนดวาระไว้ตามข้อตกลงหรือธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนั้น ๆ ดังนั้นในการวิจัยนี้ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดและคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด จึงหมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ตั้งแต่กรกฎาคม 2540 - ธันวาคม 2541

3.4 รูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมศึกษาจากการเกิดขึ้น การขยายและการพัฒนา และการดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม

3.5 การดำเนินงานวัฒนธรรมของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะศึกษาการดำเนินงานวัฒนธรรมตามขอบเขต ดังนี้

(1) ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรมที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนดไว้ 8 ลักษณะงาน คือ การวิจัยวัฒนธรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรม การฟื้นฟูวัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรม การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

(2) ตามประเภทของวัฒนธรรม โดยประยุกต์จากการที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้กำหนดไว้ในความหมายเชิงปฏิบัติการของวัฒนธรรมที่จำแนกได้ เป็น 3 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และ ด้านวัตถุ

3.6 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดดำเนินงานวัฒนธรรมได้ ศึกษา 3 กระบวนการ คือ

(1) กระบวนการวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

(2) กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกใช้ในการแสวงหา สร้าง เลือกรสร กลั่นกรอง และสั่งสมองค์ความรู้ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิมและความรู้สากล แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม

(3) กระบวนการจัดการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกใช้ในการรักษาคุณภาพแห่งความเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ศึกษาจาก

(1) ปัจจัยภายในสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนภายในสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่ส่งผลให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้

(2) ปัจจัยภายนอกสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนภายนอกสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่ส่งผลให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4. ข้อจำกัดของการวิจัย

4.1 การให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” มีจำนวนมากและหลากหลายความหมาย ทั้งในทางมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา ผู้วิจัยได้ศึกษาแล้วพบว่าเป็นการให้ความหมายและอธิบายในลักษณะกว้าง ๆ เป็นนามธรรมและเป็นการอธิบายความคิดรวบยอดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่ง พัทยา สายหู (อ้างถึงโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535:4) ได้เคยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “สภาพการใช้ความหมายที่ต่างกันของคำว่า “วัฒนธรรม” มีทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศทุกแห่งหนและทุกวงการ”

ซึ่งถึงแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535:6-9) ได้กำหนดความหมายเชิงปฏิบัติการของวัฒนธรรมว่า : หมายถึง ความเจริญงอกงามซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดผลิตรกรรมและผลิตผล ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมอันควรค่าแก่การวิจัย อนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟู ผลิต ส่งเสริม เสริมสร้างเอตทัคคะ และแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติแล้วก็ตาม แต่ยังมีความเป็นนามธรรมอีกมาก ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะให้ความหมายเชิงปฏิบัติการที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนดไว้นี้โดยไม่กำหนดคำจำกัดความในการวิจัยนี้เป็นการเฉพาะ แต่จะวัดความสำเร็จในการดำเนินงานวัฒนธรรมของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดจากข้อช่วยการดำเนินงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงาน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535 : 11-21) ได้กำหนดไว้ คือ การวิจัย

วัฒนธรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรม การฟื้นฟูวัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรม การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม การเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

4.2 เนื่องจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดจัดตั้งขึ้นในช่วงตั้งแต่ 8 มิถุนายน 2538 - 21 มกราคม 2539 จึงทำให้สามารถเริ่มดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ได้ในปีงบประมาณ 2539 และเนื่องจากการจัดสรรเงินงบประมาณปีงบประมาณ 2541 ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติไปยังสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ ล่าช้ามาก คือ จัดสรรไปในเดือนกันยายน 2541 ซึ่งเป็นเดือนสุดท้ายของปีงบประมาณ 2541 จึงทำให้ต้องเลื่อนการใช้จ่ายเงินงบประมาณของปี 2541 ไปจนถึงวันที่ 30 เมษายน 2542 ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ผลการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดในปีงบประมาณ 2539 และ 2540 เป็นข้อมูลในการวิจัย ส่วนในปีงบประมาณ 2541 นั้น ได้ใช้แผนการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นข้อมูลในการวิจัย

4.3 เนื่องจากการดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นการดำเนินงานที่มุ่งให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งในด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานพอสมควร แต่การวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา จึงสามารถศึกษาได้แต่เพียงการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยพิจารณาจากงานโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงาน ไม่สามารถศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรมนั้น โดยคาดหวังว่าเมื่อประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ได้ดำเนินงาน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรมครบทั้ง 8 ลักษณะงานแล้ว จะทำให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งในด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุ ตามมาในที่สุด

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

การเก็บข้อมูลภาคสนามและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการสร้างความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดตามสภาพที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลตามความคิดของคนทำงานวัฒนธรรมอยู่ในจังหวัดและในพื้นที่ ส่วนการนำเสนอรูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนั้นเป็นข้อมูลที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยมุมมองของนักวิชาการ เพื่อให้กระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมดังกล่าวได้รับการพัฒนาขึ้นสู่สากล เพื่อเชื่อมต่อการพัฒนาประชาสังคมในเรื่องอื่น ๆ และประยุกต์ใช้สำหรับการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับชาติและนานาชาติต่อไป

6. คำจำกัดความในการวิจัย

6.1 การดำเนินงานวัฒนธรรม หมายถึง การดำเนินงานวัฒนธรรมตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม ที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนดไว้ 8 ลักษณะงาน ดังนี้คือ

1) **งานวิจัยวัฒนธรรม** หมายถึง การสำรวจ ศึกษา สังเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ถ่ายทอด ส่งเสริม เสริมสร้าง เอตทัคคะ และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

2) **งานอนุรักษ์วัฒนธรรม** หมายถึง การพิทักษ์รักษาและธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมทั้งที่เป็น รูปธรรมและนามธรรม เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน ความเข้าใจและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของคนรุ่นหลัง

3) **งานฟื้นฟูวัฒนธรรม** หมายถึง การเลือกสรรวัฒนธรรมที่สูญหายหรือกำลังเสื่อมสลายมาทำให้ มีความหมายและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชาติ

4) **งานพัฒนาวัฒนธรรม** หมายถึง ความริเริ่มสร้างสรรค์และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัยบังเกิดคุณประโยชน์แก่ชีวิต สังคม และธรรมชาติ โดยที่ยังคงรักษาไว้ซึ่ง เอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย

5) **งานถ่ายทอดวัฒนธรรม** หมายถึง การนำวัฒนธรรมที่ผ่านการเลือกสรรกลั่นกรองแล้วไป ใช้ในกระบวนการให้การศึกษา อันจะยังผลให้สมาชิกในสังคมเกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าและนำไป ปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัย

6) **งานส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** หมายถึง การสนับสนุนให้บุคคลหรือหน่วยงานสามารถ จัดกิจกรรมวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7) **งานเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม** หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรม ได้มีโอกาสแสดงออกและพัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างเต็มตาม ศักยภาพ ถึงขั้นที่สมควรได้รับการยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะทางวัฒนธรรมของชาติในด้านนั้น ๆ รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติได้ทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมผู้ที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรมในอนาคต

8) **งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงาน ต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อสร้างเสริมความ เข้าใจอันดีต่อกัน อันจะนำไปสู่สันติภาพและสันติสุขแห่งการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ (สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538: 25-26)

6.2 ประเภทของวัฒนธรรม จำแนกตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนดไว้ในความหมาย ซึ่งปฏิบัติการของวัฒนธรรม โดยจำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ

(1) **วัฒนธรรมด้านจิตใจ** หมายถึง สิ่งที่เป็นรากฐานหรือเป็นพื้นฐานของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่โน้มนำให้มนุษย์คิด พุด และทำ ด้วยความรักและความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ยังผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์เป็นไปด้วยความอบอุ่น ได้แก่ ภูมิปัญญา ความเชื่อ ค่านิยม คุณธรรม อุดมการณ์ เป็นต้น

(2) **วัฒนธรรมด้านสังคม** หมายถึง ระเบียบแบบแผนแห่งการดำเนินชีวิตที่ช่วยให้มนุษย์อยู่อาศัยและทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความเรียบร้อย งดงาม ได้แก่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น

(3) **วัฒนธรรมด้านวัตถุ** หมายถึง สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่แสดงออกซึ่งความประณีตแห่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ อาคาร เครื่องประดับตกแต่ง ศิลปกรรม ตลอดจน ผลงานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2535 : 6)

6.3. สภาวัฒนธรรมจังหวัด หมายถึง สภาวัฒนธรรมจังหวัดที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ ตามประกาศคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เรื่องการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัด ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2538 เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาองค์กรดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดและประสบการณ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมและร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น ประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายอาสาสมัครเบญจภาคี คือ

1) **องค์กรภาครัฐ** ได้แก่ หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ ทั้งที่เป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

2) **องค์กรเอกชน** ได้แก่ องค์กรสาธารณประโยชน์ที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนโดยมีการจัดตั้งและดำเนินการตามกฎหมายและกฎระเบียบของราชการ เช่น สมาคม มูลนิธิ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสาธารณสุขมูลฐาน คณะกรรมการหมู่บ้าน ชมรม สโมสร ฯลฯ เป็นต้น

3) **องค์กรชุมชน** ได้แก่ องค์กรที่เกิดจากการรวมตัวตามความสนใจและความถนัดของประชาชนในชุมชนเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น เช่น กลุ่มสวัสดิการชุมชน กลุ่มธุรกิจชุมชน กลุ่มอุตสาหกรรมชุมชน กลุ่มพัฒนา กลุ่มอนุรักษ์ และกลุ่มวิชาชีพ ฯลฯ เป็นต้น รวมทั้งการรวมตัวกันตามธรรมชาติในลักษณะต่าง ๆ ด้วย

4) **องค์กรธุรกิจ** ได้แก่ บริษัท ห้างร้าน โรงแรม ศูนย์การค้า ธนาคาร ชมรมนักธุรกิจสหกรณ์ และองค์กรธุรกิจรูปอื่น ๆ

5) **องค์กรวิชาการ** ได้แก่ สถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม หอวัฒนธรรม นิทัศน์ รวมทั้งบุคคลที่เป็นผู้นำทั้งที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการและโดยธรรมชาติ เช่น พระสงฆ์ ผู้นำทาง

ศาสนา ศิลปินแห่งชาติ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม คนดีศรีสังคม ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพ งานศิลปะและงานวัฒนธรรมในสาขาต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538: 25-26)

6.4 ประชาสังคม โดยอาศัยความหมายที่ ประเวศ วะสี (2539 : 29-30) ชูชัย ศุภวงศ์ (2540 : 165) และคณะศึกษาโครงการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ (2539 : 3) สรุปว่า หมายถึง การที่คนในสังคมซึ่งมีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกัน เผชิญกับวิกฤตการณ์ หรือปัญหาาร่วมกันมีวัตถุประสงค์ จิตสำนึก หรืออุดมการณ์ร่วมกัน มารวมตัวกันทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา หรือหาทางเลือกในการพัฒนาที่เหมาะสม หรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการ มีการจัดองค์กร และแบ่งบทบาทหน้าที่ โดยมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

6.5 ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม หมายถึง การที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ดำเนินการให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ทั้ง 5 ภาคี ได้มาร่วมกันคิด ร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม ทั้ง 8 ลักษณะงาน โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยแต่ละภาคียังคงศักยภาพของตนไว้ และใช้ศักยภาพที่ตนเองมีนั้นสร้างพลังเพิ่มให้แก่กัน จนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรมไปด้วยกัน เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดบรรลุตามวัตถุประสงค์และหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ด้วยความรัก สมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้การจัดการของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

6.6 กระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม และการดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม

(1) **การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม** หมายถึง การที่หน่วยงานและองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดทั้ง 5 ภาคี มาประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อตกลงจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดขึ้น โดยมีธรรมนูญหรือข้อตกลงร่วมกัน และมีองค์กรคณะบุคคลที่รับผิดชอบการดำเนินงาน

(2) **การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม** หมายถึง การที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้ขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกให้หลากหลาย กว้างขวาง และครอบคลุมพื้นที่และกลุ่มพลังต่าง ๆ โดยขยายทั้งในแนวตั้งและแนวนอน จนเกิดการ "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างเข้มแข็ง ในขณะเดียวกันก็จัดให้มีการพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในเรื่องความรู้ความเข้าใจในงานวัฒนธรรมและวิธีการดำเนินงานวัฒนธรรมด้วย

(3) การดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม หมายถึง การที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้ครบ ทั้ง 8 ลักษณะงาน และครอบคลุมทั้งวัฒนธรรมด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุ

6.7 รูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด หมายถึง พัฒนาการของลักษณะการถ่ายโยงในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ตั้งแต่ขั้นตอนการเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม และการดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนั้น ๆ

6.8 กระบวนการวัฒนธรรม สรุปลักษณะสำคัญและธรรมชาติของวัฒนธรรมได้ 3 ลักษณะ คือ

(1) **กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม** หมายถึง การที่ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาที่สั่งสมไว้ในท้องถิ่นแล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต

(2) **กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม** หมายถึง การที่ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันก็สามารถศึกษาให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ไหลบ่าเข้ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ แล้วเลือกสรร กลั่นกรองนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดต่อไป

(3) **กระบวนการปรับปรุงทางวัฒนธรรม** หมายถึง การที่ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสามารถเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญา ดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่หลังไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ ให้สามารถประสานเชื่อมโยงกลมกลืน และเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.9 กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกสรร กลั่นกรองและสั่งสมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิมและความรู้จากภายนอก แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด

6.10 องค์ความรู้ หมายถึง ชุดความรู้ที่ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด ซึ่งเกิดจากการประสานเชื่อมโยงภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้ภายนอก

6.11 ภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเทคนิค อันเกิดจากการสั่งสมองค์ความรู้มวลรวมทุกด้านที่ผ่านกระบวนการสืบทอด ปรับปรุง พัฒนา และเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดีสามารถใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

6.12 องค์ความรู้จากภายนอก หมายถึง วิทยาการสมัยใหม่ รวมทั้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นความรู้ที่ได้รับจากภายนอกชุมชน มิได้ถ่ายทอดตามกระบวนการขัดเกลาทางสังคม แต่ได้รับรู้ในรูปแบบของการฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษา การเข้าร่วมโครงการ การสาธิต การดูงาน เป็นต้น

6.13 กระบวนการจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย โครงสร้างและองค์ประกอบของสภาวัฒนธรรมจังหวัด การสร้างแรงจูงใจให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกปฏิบัติตามภาระหน้าที่ของตน การสรรหาและจัดสรรทรัพยากร การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ การจัดระบบการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถสื่อความหมายและเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยกัน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้รูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่คาดว่าจะเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันให้กับเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดและคนในชุมชนท้องถิ่น ในการร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

7.2. ตอบสนองแนวนโยบายการพัฒนาประชาคมจังหวัดและประชาสังคมในระดับต่าง ๆ ที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)

7.3. เป็นแบบอย่างสำหรับการพัฒนาประชาสังคมเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ต่อไป